

hajati od gomilj ali grobelj, ki jih je tu v rovani veliko videti. Mudil se tu nisem nikjer, ker se ne maram vsake pol ure vstavljati.

Akoravno sem po tem potu pred 20 leti uže prestavljal svoje popotne noge, se nisem mogel na vse spominjati, kar sem ob potu zagledal; vendar se je nad kako rečjo še vjel moj spomin; tako nad gradom ob cesti — imena ne vem — do katerega pelje mal drevo-red in v katerem sem bil dijak takrat tako dobro pogosten. Zato se vstavim in zrem proti gradiču, ki je kake dobre tri streljaje od ceste, kar zaslišim za sabo glas:

„Glavo stavim, da je to B.....! Le pogledjte ga, če ni ravno tak, kakor je namalan, samo sukno ima namesti peruti“.

Jaz se naglo zasučem in pred mano stoji krepek mož pa dve čili dekleti, on s koso, oni pa z grabljami na rami.

„Kaj vruga! Kako me pa poznate?“ — prašam jaz zavzet.

Punci se spustite v smeh in pokažete grablje, mož, menda oče, se šaljivo namiži, pa gredo vsi z glasnim smehom, želeč mi srečno pot pa da bi me kak nemškutarsk pajk ne vjel. (Dal. prih.)

Politične stvari.

Pravnega ministra dr. Pražaka ukaz na predsedništvo graške nadsodnije.

Vendar se je g. dr. Pražak spomnil, da v Avstriji živé Slovenci tirjajoči svoje narodne pravice. Dolgo pomagale niso pritožbe zoper nerednosti in protipostavnosti graške nadsodnije, katera je popolnem prezirala in tako rekoč z nogami teptala uže prej od ministerstva nam zagotovljene pravice.

Temu je sedaj vendar konec, slovenski jezik vpeljan je po mnogih ovirah v sodnije.

Ministerstvo izdalo je ukaz od 18. aprila t. l. št. 20.513, ki nam pové, da je pravno ministerstvo med zadnjimi dvajsetimi leti skrbno na to pazilo, da mu ni izginilo izpred pogleda vprašanje, kako bi se uredila raba v deželi navadnih jezikov pred sodnijami v okrožji nadsodnije graške.

Nam prostora primanjkuje, da bi objavili ves ukaz, ki se upira na ustavni zakon in druge v prejšnjih letih uže izdane ukaze tičajoče se vpeljave slovenskega jezika v urade.

Kako odločno se glasi ukaz na nadsodnijo v Gradcu, razvidimo iz sledečih besed pravosodnega ministra:

„Pri tem stojim jaz kot voditelj justičnega ministerstva na stališči, katero je justično ministerstvo med dvajsetimi leti za pravo priznavalo, to je — na stališči, da je samo vladni in izvrševalni oblasti na podlagi v polnem obsegu pristoječih pripomočkov in virov dodeljeno, faktum določiti, koliko se je slovenski jezik uže razvil in koliko da je sposoben za sodnijsko rabo; da pa nasprotno sodnije niso poklicane, ta faktum od slučaja do slučaja preiskovati, ter se eventualiteti nasprotujočih si odločb izpostavljati, temveč, da je sodnijam dolžnost, enkrat za vselej po kompetentni strani izrečeno dejansko razmero svojim razsodbam v podlago jemati. Sploh po mojem mnenji ni naloga sodnijam, jeziku, ki ga državna uprava kot v „deželi navadnega“ pripoznava, po zakonu mu zagotovljeni pristop k sodnijam stalno zabranjevati; in če sodnije slovenske vloge samo zategadel a limene odbivajo, ker je prošnjik tudi

nemškega učen, tako vidim v tem priprosto, a kratkonikar zakonito sredstvo, s katerim se celo vprašanje o enakopravnosti a limine odbija!

Posebno pa moram zahtevati, da se določilo četrtega odstavka v ukazu na prvem mestu imenovanem, to je v ukazu od leta 1862., ki splošno določuje, da se morajo slovenske vloge sprejemati, kakor tudi dopolnjoče določilo poznejšega ukaza od leta 1866., ki takim vlogam vse pri kazenskem in civilnem postopanju se nahajajoče vloge in posebno tudi pravne tožbe prišteva, strogo izpolnuje, in da se to izpolnjevanje dalje ne skrčuje na slučaj, če vložnik ni učen nemškega jezika.

C. kr. nadsodnijski prezidij naj ta ukaz nadsodniji in vsem sodnijam v omenjenih pokrajinah polnoobsežno v izpolnjevanje naznani ter tudi državnemu nadsodništvu objavi z dostavkom, da se ima po njem ravnati, ter ga tudi državno-pravdniškim organom v imenovanih okrajih dostaviti.“

Mi smo zadovoljni s tem, in prepričani smo, da je ta ukaz, kakor „Slov. Narod“ pravi, najboljši in največi vspeh, ki smo ga dosegli pod vlado grofa Taaffe-a.

Naši dopisi.

Z Dunaja 2. maja. — V mojem zadnjem dopisu se nahaja velika tiskovna napaka gledé ogerske delegacije, ta je namreč menj privolila skupni vladi 2 milijona in ne 4 milijone. — Razen tega je izid skupnega glasovanja obeh delegacij pokazal, da se ni to zgodilo, kar so „Novice“ pričakovale in ves drugi politični svet, ampak ravno nasprotno, pri skupnem glasovanju sprejeta je bila manja svota, po sklepu ogerske delegacije, ker od 18 poslancev ogerske delegacije, ki so prvič glasovali za vso svoto, je samo eden ostal mož beseda, 17 pa jih je glasovalo nasproti in poleg teh še 8 levičarjev avstrijske delegacije, kateri so v naši delegaciji tudi glasovali poprej za vso svoto. Vzrok temu izidu je neki strah, da bi se ne uvedla v Bosni in Hercegovini vojaška vlada in prvi nasledek onega glasovanja je bil odstop skupnega denarnega ministra Slavj-a. Političen program njegovega naslednika pokazal bo odločilne namene o upravi zasedenih dežel za bližnjo prihodnost.

Sodnijska preiskava, oziroma konečna obravnava, bolj in bolj jasno kaže, koliko so zakrivile mestne in policijske oblasti grozno nesrečo pri požaru „Ringteatra“. — Zadnji ukaz pravosodnega ministra, s katerim nadsodniji graški zaukazuje sprejemati slovenske vloge v vseh slovenskih in slovensko-nemških okrajih, je zeló oster in odločen, priobčuje ga od besede do besede včerajšnji „Vaterland“; ali bo pa imel zaželeni vspeh ali ne, to bomo prav kmalu videli. Časniki trdijo, da je graška viša sodnija sklenila, se ravnati za naprej po tem ukazu.

Dalmatinski poslanec dr. Monti odložil je poslanstvo, ker mu je bilo nemogoče glasovati za nov „col“ na žito, kavo itd. za deželo dalmatinsko, katera pred 2 leti še te vrste davka poznala ni, temveč ga bila popolnem prosta; tudi imenovanje Laturja za deželnega šolskega nadzornika ter imenovanje mladega Conrada za okrajnega glavarja, katerih nobeden ne zna ne hrvaškega ne laškega jezika, je Monti-a globoko žalilo. Drugi dalmatinski poslanci čutijo sicer enako, vendar pa za zdaj postopajo še drugače in glasovali so včeraj, ko je bil nov col na kavo sprejet z večino 27 glasov, tudi za ta davek. — Drugo polovico tega meseca ima prenehati zborovanje državnega zbora. — Ravno zdaj ob $\frac{3}{4}$ 1. uri pričela se je obravnava o uvožnini na žito, vpisanih je 25 govornikov.

Kostanjevica 29. aprila. (*Trtni vrtavec. Tičja postava. Šolski vrt.*) Minuli četrtek sem se podal z gospodom Vjt. Candolini-om po tukajšnji okolici pregledavat vinograde, da bi se prepričal, je li tudi pri nas zloglasni trtni vrtavec pričel uže svoje delo, kakor sem slišal tožiti iz okolice šentjernejske. Gosp. Candolini ni, ker ga nekaj časa doma ni bilo, o novem trtnem sovražniku še nič vedel. Kako se prestraši, ko po svojem vinogradu zagleda toliko suhih trt, ki so bile pri prvem kopanju še popolnoma zdrave. V njegovem vinogradu jih je dobra osmina suhih; a po nekaterih drugih jih je menda še več. Prepričala sva se, da ta mrčes navrtuje najrajši žlahne trte; kraljevina je bila po nekaterih legah vsa suha. Najmanj je trpela lipna. Našel sem v bolnih trtah dve vrsti kebrov. Eden, ki les do mozga objé, je do 7 milimetrov dolg, drugi pa komaj 3 milimet. Prvega, to je večega, nisem našel po vinogradih, ki nizko ležé, nikjer več v trti, njegova hodišča so bila prazna; a dobil sem ga sedeti na šparanih. V bolj visokih vinogradih pa je še v trtah, in sicer v prav obili množini. — Druzega, malega vrtavca pa sem našel vselej tako v les zavrtanega, da mu je samo zadek malo ven molel. Nisem toraj vedel, kje je ta prav za prav domá. Včeraj pa mi je nek kmet prinesel dve bolni trti, v katerih sem dobil obe vrsti vrtavcev še domá, in sicer malega, ki še ni bil popolnem razvit. Podoba je toraj, da male spake uže vnovič trto navrtujejo ter zalego polagajo.

Vsaka trta, naj je bil uže mali ali veči vrtavec v njej, se je nad njim posušila, pod njim pa je videti še zdrava in odganja. Vničen je za zdaj, kakor je podoba, na taki trti le letošnji pridelek, ker trta ni suha do korenine. Opazil sem tudi, da hrošč, če solnce na nj posije, silno nemiren postane; ter da se najrajše loti trt, ki imajo staro hrapovo skorjo, ker mu menda ta čas njegovega prvega vrtanja daje zavetje. Na gladki trti, posebno na mladem lesu, nisem še nikoli tega mrčesa zasledil.

Naši vinorejci se tolažijo, da se vrtavca le bolnih trt lotita, ali prav za prav le suhih, zato, ker je vsaka navrtana trta tudi počena. Pa ta tolažba je gotovo prazna. Vse sedaj bolne trte so bile prej ko ne lansko leto ob času rasti popolnem zdrave, ali vsaj niso še čutile zajedavca, drugače bi ne bile pognale tako čvrstih mladik, kakor jih imajo. Letošnja zima pa tudi ni bila tako mrzla, da bi bile trte mraza pokale; in če bi jih bila tudi zima vničila, kdaj bi bil pa hrošč v nje zalezal? Pozimi in v rani spomladi gotovo ne. On toraj ni šel v bolno trto, ampak trta je zbolela in se posušila po njim. — Ker vinorejci niso hoteli slušati gospodskih opominov, da bi bolne trte odstranili in jih sežgali ter tako o pravem času pokončali škodljivo zalego, se moramo nadjati, da bo prihodnjo spomlad še več trt pokončanih. — Tu bi bila največi ojestrost od strani gosposke na pravem mestu, ker naš kmet ne uboga z lepo, če tudi gre za njegovo korist. Kaj pomaga, če posamezen še tako snaži in varuje svoj vinograd, če pa večina ničesa ne stori.

Sploh pa gospodje župani premalo pazijo, da bi se spolnovali kmetijstvu koristne postave in ukazi. Tako na priliko, postava o tičjem varstvu; postava o zatiranju škodljivih žužkov. — Kaj pomaga, če učitelji še tako prigovarjamo otrokom, da naj ne razdirajo tičjih gnjezd, naj ne pobirajo mladičev, če pa odraščeni, in to celó možje, ob nedeljah po gozdih za gnjezdi stičejo, mlade pobirajo, tako, da jih potem kar v kotlih crejo, kar se je lansko leto pri nas godilo, brez da bi bil kdo zato le pokaran. In tako daleč smo uže, da se županom uže več vredno ne zdi, vsako spomlad tičjo postavo sklicati. — Morda se bo pri nas pod novim županom,

kateroga imamo uže dolgo na papirji, v resnici pa še ne, vendar na bolje obrnilo, ker je razumen mož.

Letošnjo spomlad je naša šola po prizadevanji gospoda načelnika krajnega šolskega sveta, Iv. Kalin-a, vendar dobila prav priličen vrt, kateri bo, če ga bo mogoče prav obdelovati, utegnil mnogo koristiti. Pravim, če ga bo mogoče prav obpelovati. Morda se bo nad tem še kdo spodtikal, zato naj to nekoliko pojasnim.

Pametni možje, bodi-si kmečkega ali pa gosposkega stanu, so povsod uže davnej prepričani, da dobro vredjeni šolski vrt je za napredek kmetijstva velike veljave. Ali takih mož ni menda nikjer manj, ko v naši okolici. V našem celem sodnijskem okraji ni niti enega šolskega vrta bilo do letos; sedaj ga imamo mi, a pet drugih šol je še brez njega. Ali ni to sramota za občinske zastope, v katerih vendar sedijo pogosto možje, ki dostikrat s ponosom trdé, da so domoljubi? Čudno domoljubje to, ki ne stori najpotrebnejšega v korist domovine, v razvoj in napredek kmetijstva.

Ko je pri nas zdaj zopet izvoljeni župan g. Štravs še prvič županoval, se je bil zavzel, da pripravi šoli vrt. Nesreča pa je hotela, da je bil med tem izvoljen drugi župan, kateri je za najnujniše delo spoznal, vničiti pričeto delo svojega prednika, se ve da v svojo lastno in neizbrisljivo sramoto. Pomagala pa sta mu pri tem slavnem delu tudi dva tedanja šolska svetovalca. Vzrok, zakaj so bili ti možje proti napravi šolskega vrta, je bil silno tehten. Rekli so, da bi učitelj utegnil v šolski vrt krompir saditi. Tak strah pa ni navdajal samo naše modrijane, temveč navdajal jih je, in jih še navdaja tudi po drugih občinah. Ljudje imajo sploh čudne pojme o šolskih vrtih. Nekateri mislijo, da šolski vrt ima biti učiteljev sadonosnik drugi, da ima biti samo drevesnica, v kateri ne sme biti razun mladih drevesec druzega nič, posebno kaj tacega ne, kar bi utegnulo tudi učitelju, ki je uže tako preobilo plačan (?), kaj koristiti. — Jaz pa si mislim pravi šolski vrt tako-le: V šolskem vrtu naj bi bil dovolj velik prostor za izrejo drevesec raznih sadnih plemen, zraven pa naj bi bila v vrtu s stalnimi drevesci, če drugače ni mogoče, saj po pritlikovcih, zastopana vsa tista sadna plemena in vrste sadja, kakoršna se drevesca v drevesnici nahajajo.

Drugi prostor naj bi bil odločen raznim kuhinjskim zeliščem, kateri bi moral biti posebno izgledno oskrbovan. Dovolj prostora bi moralo biti za razne poskušnje s poljedelskimi sadeži, posebno z na novo priporočenimi.

Po Dolenjskem in Vipavskem bi morale biti v šolskih vrtih tudi trtnice, kjer naj bi se izrejevala najžlahnejša plemena vinske trte. Tudi cvetlice morajo imeti svoj prostor, in še celó škodljive rastline. Tak šolski vrt bi bil po moji misli še le vreden imenovan biti šolski vrt. Da v šolski vrt spada tudi čebelnjak, se razume.

Konečno naj še omenim, da so „Novice“ gospodarjem prav iz srca govorile, ko so sl. vladi svetovale, kako naj se iz centralne drevesnice drevesca razdeljujejo in razpošiljajo. Tudi tukajšnja šola je imela letos dobiti precejšnje število divjakov, kateri so srečno do Krškega prišli, a tam so se nekam zgubili.

L. Abram.

Iz Bohinja 2. maja. — Kmetijska predavanja deželnega učitelja poljedelstva gosp. E. Kramarja v Bistrici 23. in v Srednji vasi 25. aprila bila sta nepričakovano dobro obiskana. Kako so Bohinjci ukaželjni in kako se zanimajo za kmetijski napredek, kaže nam to, da se je v Bistrici nad 150, v Srednji vasi pa 300 ljudi predavanja udeležilo. Da se nas je toliko sešlo, zahvaliti se moramo posebno za kmetijski napredek tako vnetemu, zaslužnemu in obče spoštovanemu gosp.

Janezu Mesarju, župniku na Bistrici, kakor tudi gosp. Vojvodu, župniku v pokoji, in gosp. Poklukarju, kaplanu v Srednji vasi. Tudi učiteljema gg. Pretnarju in Mencingerju, kakor tudi posestniku Antonu Odarju gre vsa hvala za njihov trud. Še iz daljnih krajev se je mnogo ljudi vdeležilo; tako je pripeljal gospod župnik Sodnik lepo število ljudi iz Koprivnika. Občno se je želja izrekla, da nas naj g. Kramar zopet kmalu obiše.

Iz Ljubljane. — Žadeve novih mestnih volitev so dognane, v soboto je bila volitev novega župana. V mestni dvorani se je zbralo 28 odbornikov (gosp. Lashan je bil šel prej uže na potovanje) in nekoliko poslušalcev. Podžupan gosp. Fortuna je pričel sejo, potem pa odstopil predsedništvo najstarejšemu odborniku gosp. Potočniku, pod čegar vodstvom se je potem vršila volitev župana in podžupana; po trikratni volitvi je bil s 15 glasovi za župana izvoljen gosp. Peter Grasselli, ki je zahvalil se za skazano mu zaupanje ter izrekel, da prevzame to častno mesto; njegov nasprotnik gosp. A. Dreo je dobil le 11 glasov. Za podžupana je bil potem izvoljen dosedanji podžupan, trgovec gosp. Fr. Fortuna, gosp. Dreo je dobil zopet le 11 glasov. Tako ima Ljubljana zopet naroden zástop.

Potem so volili v odseke: Magistratni odsek (prvomestnik župan): Alojzij Bajer, Fr. Fortuna, Vaso Petričič. Pravni in personalni odsek: J. N. Horak, Jožef Kušar, dr. Alfons Mošé (prvomestniku namestnik), dr. Valentin Zarnik, prvomestnik, in Čuber pl. Okróg. Finančni odsek: Alojzij Bajer, France Fortuna, Ivan Hribar, dr. Alfons Mošé (prvomestnik), Vaso Petričič (prvomest. namestnik), Jožef Lukman in dr. J. Zupan. Stavbeni odsek: France Fortuna, Anton Goršič, Fr. Peterca, France Potočnik (prvomestnik), Jožef Regali, (prvomest. namestnik), France Ziegler in Leop. Bürger. Uboštveni odsek (prvomestnik župan), potem: Anton Goršič, J. N. Horak, Jožef Regali, Fr. Stupica in Aleksander Dreo. Policijski odsek: dr. Karol pl. Bleiweis Trsteniški (prvomestnik), dr. Jožef Drč, J. N. Horak, Fr. Potočnik, Jožef Regali, Anton pl. Gariboldi (prvomest. namestnik) in France Doberlet. Šolski odsek: Alojzij Bajer, dr. Karol pl. Bleiweis-Trsteniški, dr. Jožef Drč (prvomestnik), Ivan Hribar, dr. Valentin Zarnik, Rajmund Pirker (prvosednikov namestnik) in Karol Dežman. Sekcija za olepšanje mesta: Ivan Hribar, Jožef Kušar (prvosednikov namestnik), dr. Alf. Moše, Fr. Potočnik, Jožef Lukman (prvosednikov namestnik) in Peter Lasnik.

— (*Somenj v Ljubljani*) bil je v ponedeljek zelo obiskan. Bilo je na prodaj nad 400 govedi. Kupčija je bila živahna. Živinski kupci iz Trsta, Gorice, Reke in Pole nakupili so nad 150 repov. Posebno lepi voli plačali so se po 200 gold. Kónj bilo je na prodaj 350. Za Trst in za Koroško bilo je nakupljenih 100 kónj.

— (*Čebelarjem.*) Méd za pitanje čebel ima tudi še gosp. Peter Pavlin pod konjušnico št. 7 v Ljubljani. Prodaja ga cel škaf (do 70 starih funtov) po 28 krajc. funt, škaf s pokrovom vred zaračuni po 40 kr.

— (*Javni „Sokolovski večer“*) bode prihodnjo nedeljo dné 7. t. m. v restavraciji ljubljanske čitalnice, pri katerem bode sodeloval sl. pevski zbor čitalnični in c. kr. vojaška godba.

Novičar iz tujih in domačih dežel.

Z Dunaja. — Državni zbor dan za dnevom obravnava novo colno tarifo, ter bo, kakor zdaj kaže, vsaj še 10 dni trajalo posvetovanje tega predmeta; v drugi

polovici tega meseca ima se pretrgati za to spomlad zborovanje.

— Cesar odpelje se jutri v Pešt, in zdaj še prav nič ni znano, kdaj se vrne na Dunaj. V Pešti ima se rešiti ravno zdaj vprašanje o nasledniku skupnega denarnega ministra Slavy-a.

Ogersko. — Iz Pešta poroča „Pest. Lloyd“, da ima cesarjevič Rudolf prevzeti poveljništvo vojaške divizije, ter da se ima s svojim spremstvom preseliti v Pešt.

IV. izkaz doneskov

za spominek dr. J. Bleiweisa vit. Trsteniškega.

Gospod Gabršček Šimon v Št. Andrežu pri Gorici	2 gold. — kr.
„ Vilhar Ivan, posestnik v Ljubljani	10 „ — „
„ Murnik Janez, tajnik kupčijske in obrtne zbornice	10 „ — „
„ Jan Jurij, dekan v Dolini na Krasu	16 „ — „
„ Zamejc Andrej, kanonik itd. v Ljubljani	10 „ — „
„ Volc Jurij, kanonik in stolni dekan v Ljubljani	5 „ — „
„ dr. Simonič Fr., c. k. uradnik vseučiliščne knjižn. na Dunaji	5 „ — „
„ Bizer Andr., župnik v Grabšteinu na Koroškem	3 „ — „
„ Einspieler Andrej jun., farni oskrbnik v Šempetru pri Grabšteinu	1 „ 50 „
„ Mesar Janez, župnik v Boh. Bistrici	2 „ — „
„ Jamar Andrej, oskrbnik tovarne na Fužinah pod Ljubljano, in sicer v svojem imenu v imenu svojega umrlega očeta Andreja	1 „ — „
„ v imenu svojega umrlega brata Matevža	1 „ — „
„ v imenu svojega še živečega brata	1 „ — „
„ Murnik Ivan, trgovec itd. v Kamniku	5 „ — „
„ Grča Blaž, vikarij v Čepovanu na Goriškem	2 „ — „
„ Potočnik Fr., stavbeni svetnik v pokoji in dež. poslanec	5 „ — „
„ Križnik Gašper iz Motnika	1 „ — „
„ dr. Vošnjak Josip, državni in deželni poslanec itd.	5 „ — „
„ Smrekar Josip, profesor bogoslovja v Ljubljani	5 „ — „
„ Jeraj Josip, župnik v Žavcu	5 „ — „
„ Par Val., župnik v Gotovljah	5 „ — „
„ Jurčič Josip, kaplan v Žavcu	2 „ — „
„ Žehl Josip, župnik pri sv. Petru v Savinski dolini	2 „ — „
„ Arzenšek Mat., žup. v Grižah	1 „ — „

Skupaj . 107 gold. 50 kr.

K temu v zadnjem listu izkazanih 769 „ 50 „

Skupaj do zdaj . 877 gold. — kr.

Listnica vredništva. Gosp. A. T. na K.: Zavoljo prepičlega prostora smo morali Vaš dopis za prihodnjič odložiti.